

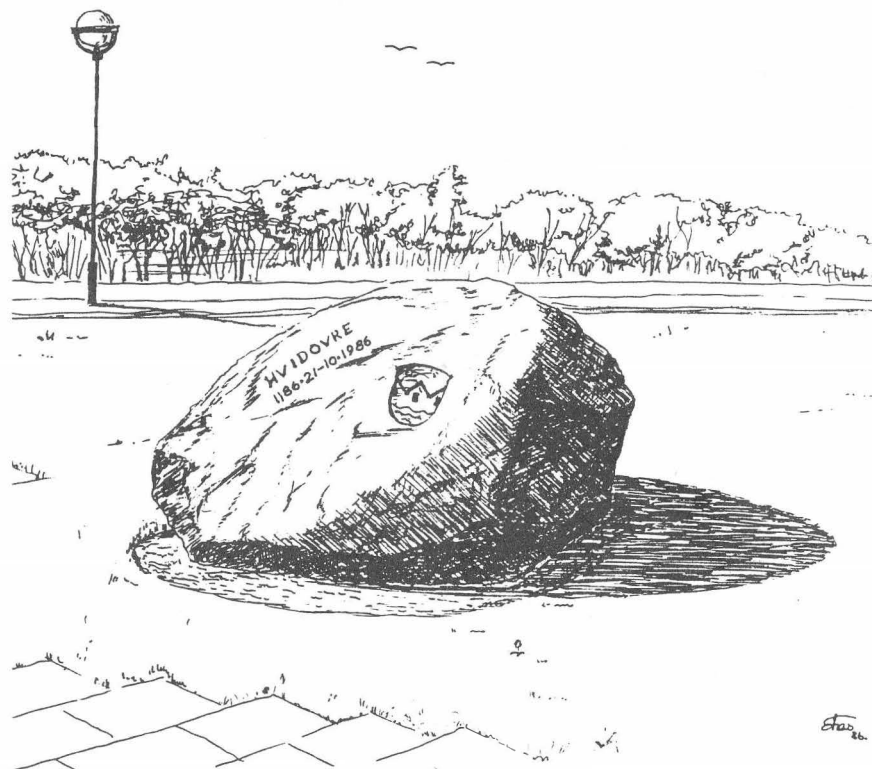
464 H

**Hvidovre
Lokalarkiv**

HVIDOVRE LOKALHISTORIE

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

4. årgang, nr. 3-4, dec. 1986

ROSSALGSPRIS 10,-

INDHOLD:

Hilsen til medlemmerne	s. 3
800-års jubilæet - for sidste gang	s. 4
Fastelavn af hr. Helmundt	s. 5
Billedside	s. 8
Nye bøger	s. 10
Beretning for selskabets virksomhed for året 1986 v. Jens Kristensen	s. 11
Bagsiden	s. 16

Forsiden: Tegning af Erik Hasemann af Kulturrådets gave til Hvidovre kommune i anledning af Hvidovres 800-års jubilæum.

HVIDOVRE LOKALHISTORIE, udgives af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, udkommer fire gange årligt og tilstilles medlemmerne af selskabet som medlemsblad.

Redaktion:

Poul Sverrild
Per. E. Hansen

GODT NYTÅR!

Med dette nummer af Hvidovre Lokalhistorie må redaktionen beklage, at det gamle år er ved at rinde ud. Vi kunne godt bruge et par måneder mere af 1986 men må konstatere, at tiden går.

Vore medlemmer må derfor denne gang modtage et kombineret nr. 3 og nr. 4 af vort blad. Det er ikke fordi vi mangler stof, nej, det er tiden til bearbejdning af stoffet, det kniber med. Nå, men vi lover at

forbedre os i 1987.

Fhv. brandinspektør ved Hvidovre kommune, Erik Hasemann, har lovet at støtte os. Han er arkitekt af uddannelse, og ved siden af denne ekspertise, som vi godt kan bruge, er han også en god illustratør, ligesom han har en del erfaring med foreningsblade. Vi byder Erik Hasemann velkommen i redaktionen.

Vi går løs på det nye år med frisk mod og ønsker altså alle vore medlemmer: **GODT NYTÅR**

Redaktionen

800-ÅRS JUBILÆET for sidste gang

Vi har nu passeret selve den dato, hvor Hvidovre kunne fejre sit 800-års jubilæum, den 21. oktober. Selve dagen blev markeret dels ved en gave fra Kulturrådet til Hvidovre kommune og dels ved et foredrag om vores historie.

Kulturrådet benyttede lejligheden til at sætte et varigt minde over jubilæet. Det skete ved afsløringen af en sten, der er opsat ved rådhuset, og hvori Hvidovres byvåben og jubilæumsdatoerne er indhugget.

Der er undervejs blevet stillet spørgsmålstejn ved selve jubilæets holdbarhed, men al tvivl om grundlaget og holdbarheden skulle nu være bortvejret.

Først og fremmest var jubilæet en anledning. Det var en anledning til at afholde en byfest, der må betegnes som en succes, og det var en anledning til at slå et slag for lokalhistorien og for værdien af et aktivt og levende lokalsamfund.

Et af de vigtigste mål med det lokalhistoriske arbejde må være at styrke kendskabet til lokalområdet for derigennem at styrke borgernes følelse af at høre til i en kommune, der har en egen identitet.

Jubilæet gav også anledning til at gøre status over, hvad vi i dag ved og nok så meget ikke ved om vores historie.

Den øgede interesse for lokalhistorien, som jubilæumsugen mærk-

bart førte med sig, må vi så håbe, vil holde sig og føre til en øget aktivitet.

Der er efterhånden fra mange sider rejst ønske om, at vi måtte få udgivet en bog, der gav et overblik over vores lokalsamfunds historie.

Det er en bog, der er savnet i undervisningssammenhæng, fra biblioteket og fra mange borgere. Mulighederne for at skabe en sådan oversigt er nu større, end de før har været, og forhåbentlig vil det indenfor en overskuelig årrække blive muligt at skrive den.

Det er vigtigt hele tiden at holde sig for øje, at "Hvidovres historie" ikke kan skrives én gang for alle. Der kommer hele tiden nye oplysninger frem, som kompletterer den viden, vi allerede har.

Men det må ikke afholde os fra løbende at skrive lokalhistorie, og således formidle de oplysninger, der er indsamlet.

Med disse betragtninger over lokalhistorien og Hvidovres 800-års jubilæum kan vi, der beskæftiger os med og interesserer os for de aspekter af det lokale liv fortsætte med vores virksomhed med en viden om, at interessen i bred forstand aldrig har været større.

Poul Sverrild
arkivar

FASTELAVN af hr. Helmundt nedskrevet 1941

Naar Julefesten og Hellig 3 Kongers Dag var vel overstaaet, begyndte man saa smaat at tænke paa Fastelavn. Den foregik paa den maade, at vi store Drengene samledes en Aften hos en af vores Forældre for at drøfte Fastelavn, der skulle jo gerne være Gilde, og vi fik os så udset et Sted, hvor vi mente, de ville tage godt imod os, og gørealt for at more os alle Børn, det var den første Aften. Nogle Aftener efter begav vi os saa ud i Byen for at tale os til rette med de Folk, som vi mente, havde Plads til saadan et Fastelavnsgilde. Og det gik ikke stille af saadan en Aften, der blev raabt hurra og længe leve Værtsfolkene hele Byen igennem, og alle Børn var jo nysgerrige efter at faa de gode Menneskers Navn at vide. Naar de hørte Navnet, vidste de ogsaa alle Adressen, da Byen jo ikke var pa flere 1000 Indbyggere. I min Barndom var der vel ca. 500 i hele Byen og Sognet iberegnet. Vi samledes saa efter aftale Fastelavns Søndag Morgen, vi startede fra vores Værtsfolks Hjem med et Rungende Hurra, for derfra at besøge alle Hjem i alle vores udmalede Dragter og Masker. En var Far, og en var Mor, alle vi andre var Børn. Far og Mor har altid en stor Kurv med flettet låg over, den blev brugt til at samle Æg i, for i vores Viser og Sange, var det altid om at faa noget, Penge, Æg, Smør kunne jo bruges, til Gildet om Aftenen. Visen der blev sunget lyder saa vidt jeg kan huske:

Nu ud og slaa til Søren, det er nu Fastelavn, staar ligestraks for Døren og det er godt for Børn. Vi gaar omkring i Byen, i Huse og i Gaard, vi samler Æg tillige, saa mange vi kan faa. Og naar vi saa har samlet, saa mange vi kan faa, saa byder vi til Gilde, for store og for smaa. Hej Komfallera Hurra, saa gaar vi videre for 1-2-3, og saa et rungende Hurra.

Æggene fik vores Værtinde. Pengene fik Værten, det var til Dækning af de forskellige Udgifter. Vi blev altid beværtet med god Mad, Kaffe, og alle slags Godter, samt den dejlige Æggesøbe som bestod af, Æggeblomme, Æl og Sukker, samt et lille stænk Spiritus, det drak vi som de Voksne drak Pune. Vi dansede saa det meste af Natten, og dem som ikke dansede morede sig paa anden Maade. Hvis de indsamlede Penge ikke kunne forslaa, blev der af dem som ikke havde været med ude og raabe Hurra erlagt det store Beløb af 35-50 Øre pr. Deltaager. Spillemanden skulle jo ogsaa tjene en Dagløn, som Værtsfolkene maatte tage af de indsamlede Penge. Naar vi sagde God Nat, var vi altid saa Hæse af at raabe, alle de mange gange Hurra. Saa stod vi bare og mimrede med Munden. Naar Hæsheden var gaaet væk, samledes vi saa en Aften igen hos vores gode Værtsfolk, for at sige dem saa mange gange Tak for den gode Dag og Aften. Og vi spørger saa om vi maa høre ind hos dem næste Aar. Vi slutter saa Børnene Fastelavn for dette Aar. Karlegildet foregik omtrent paa samme Maade som Drengenes, dog med den undtagelse ingen Raab paa Gaden om hvor Gildet skulle afholdes da det ikke altid var samme Sted som Drengenes, det skulle være lidt mere Festligt. Det blev gerne afholdt paa en Gaard, da det jo krævede lidt mere Plads. Naar Gildet var bestilt, skulle der jo tales om hvad de forskellige skulle være. En var Officer,

som var den ledende hele Dagen, han var særlig kendelig, da han mødte med lang Sabel og Sadel paa Hesten (Sablen og Sadelen laantes gerne hos min Svigerfader N. Bonavent, da han var i Besiddelse af de Dele, det vidste alle Karlene fra Aar til Aar at hos den Mand gik ingen forgæves. Saa kom Fastelavns Mandag, hvor hele Karavanen af Karle skulle til at begynde Udridningen, den begyndte altid hos Værtsfolkene hvor Gildet skulle afholdes. Inden de drog Afsted blev der altid serveret Æbleskiver og en lille Snaps til, for at de kunne begynde Dagen godt. Derfra forsattes saa Ridningen til alle Gaard- og Hus-

mænd i hele Sognet, de kom kuns for at ønske en god Fastelavn og indbyde til Gildet om Aftenen. De red ikke for at modtage Penge eller Gaver, men inden de forlod Stedet, vankede der jo altid en lille en inden de fortsatte til næste Sted, det blev ikke til saa faa Genstande, de stak inden for Vesten, før de naaede Hjem til Gildesgaarden igen. Humøret var gerne blevet lidt højt af Dagens mange Besøg hos de gode Mennesker. Aftenen fortsattes med at de alle Karle og Piger i By og paa Marken mødte til Aftalte Tid for at fejre Festen til den lyse Morgen. Festen foregik næsten som nutildags, hvor de til Værts-

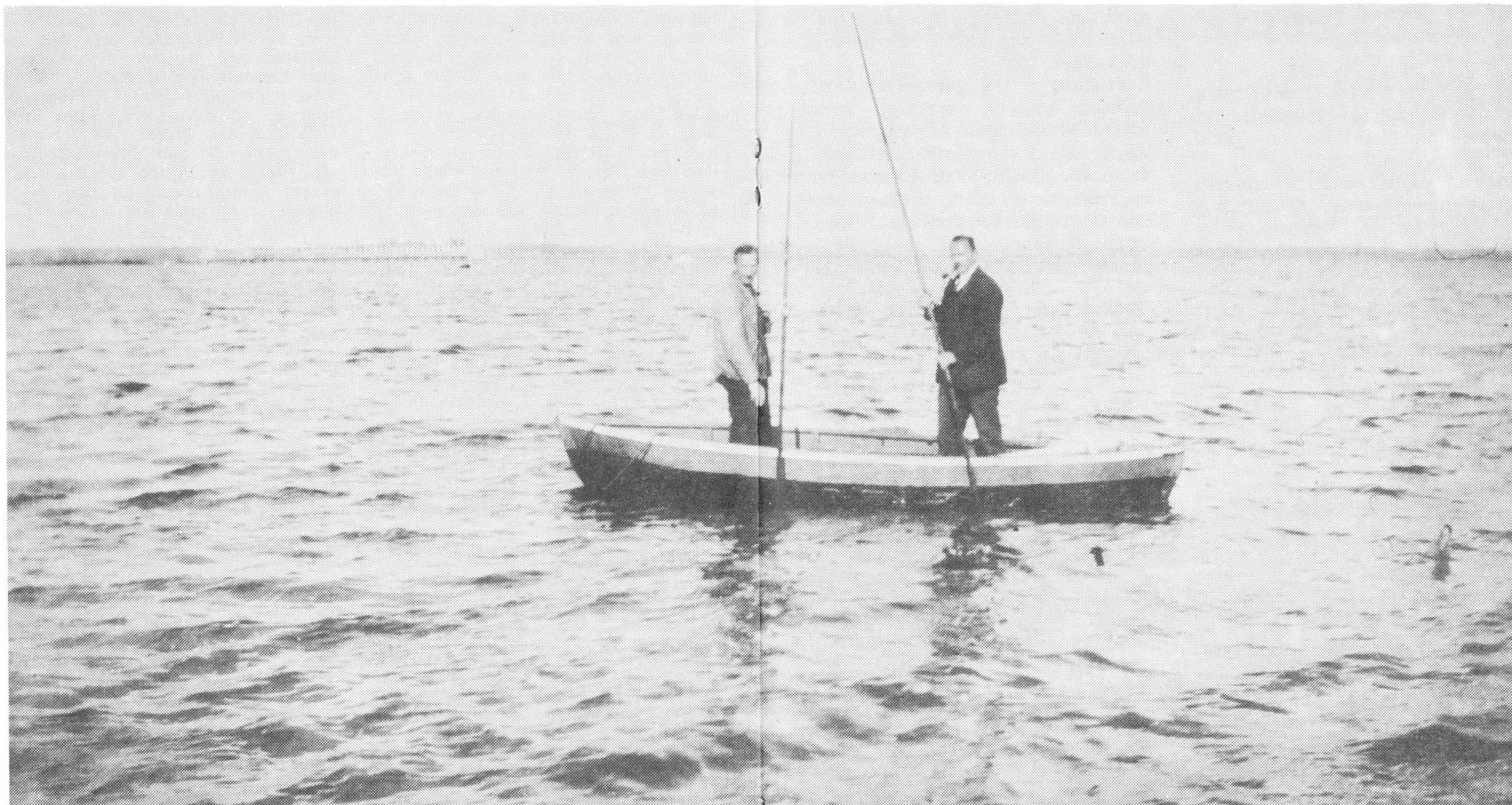
folkene betalte 3-4 Kr. pr. Par for at deltage. Der blev saa serveret varm Mad, Kaffe og en lille en til, og ellers hvad de kunne trænge til i Aftenens Løb. Smørrebrød manglede de heller ikke, det blev altid serveret inden de forlod Gildesgaarden.

Saa kom Fastelavns Tirsdag, hvor der ikke blev Festet, men det var altid saadan at Onsdag begyndtes der igen. Saa var det Gaard- og Husmænd som fortsatte med Festen, dog med Undtagelse af Maskering og Udridning til de forskellige, men i Stedet for, samledes de hos Gamle Kyhl, for at stikke til Straamanden, eller trække Halsen af Gasen, det foregik paa den Maade, at en død Gaas, eller Gase, blev hængt op i Kroppen, saa Halsen hang nedad, saa blev Gaasehalsen indsmurt i Grøn Sæbe, og de forskellige skulle saa forsøge at trække Halsen af, men Fingrene smuttede, og hele Forsamlingen lo, og raabte, for hver en, som prøvede paa at rive Halsen

af. Derfra gik de saa med deres Damer, til Gildesgaarden, hvor der saa Festedes paa lignende Maade, som med Karlene. Dog med den Undtagelse, at de kunne betale, som de syntes, og Værtsfolkene var ikke utilfreds med den Ordning, da det altid kunne give et godt Overskud. Naar saa alle disse Fester var vel overstaet samledes de alle som havde deltaget i Festerne hos Værtsfolkene for at takke dem for den gode Anretning og tilrettelæggelse af Festerne, den sidste Sammenkomst kaldtes for Slukefter og saa var Fastelavn slut for dette Aar.

Et billede fra dengang, da Kalveboderne endnu var et temmelig uspoleret farvand, hvor det var muligt at fiske med et rimeligt udbytte.

(foto: Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv)

Der er kommet to bøger, der hver på sin måde berører Hvidovres lokalhistorie.

Bøgerne vil blive udførligere omtalt i næste nummer af Hvidovre Lokalhistorie men skal her lige præsenteres:

Richard Willerslev: Danmarks største arbejdsplads er en bog om opførelsen af Vestvolden og er udgivet i anledning af voldens 100-års jubilæum. Bogen er ud-

givet på forlaget Amadeus/Lokalhistorie og fås i almindelig boghandel.

Vestegnen - fra gartneriland til forstad er en oversigt over forstadsudviklingen på Vestegnen udgivet af Københavns Amtsmuseumsråd. Bogen kan købes ved henvendelse til: Københavns Amtsmuseumsråd, Søllerød Museum, Søllerødvej 25, 2840 Holte. Pris kr. 75 + forsendelse.

Formandens beretning, 1986.

Også i 1986 har vi haft en god aktivitet i vores selskab.

Vore møder har været pænt besøgt, og det nye tiltag i år med besøg hos de forskellige trossamfund i vor kommune var en stor succes.

Også de to besøg her i efteråret henholdsvis på Lyngby Byhistoriske Samling i den smukke bygning Friboes Hvide og på vort rådhus var udmærkede, selvom deltagerantallet kunne have været noget større.

Vi indledte årets første møde med en ekstraordinær generalforsamling for at få godkendt ændringerne i vort selskabs vedtægter.

Lad mig straks føje til, at alle medlemmerne har fået vedtægterne tilsendt ved indkaldelsen til denne generalforsamling.

Jeg er også meget glad for det typografiske arbejde med vores nye logo, der forestiller vindfløjen på vor gamle kirke.

Et virkeligt Hvidovre-motiv, som passer bedre til os, end det gamle, som var et byhorn.

Jeg håber, at vi snart kan få både kuverter og brevpapir med det nye logo på.

Årets første møde i januar havde samlet cirka 40 deltage-

re. Her havde vi viceformand, Jørgen Christiansen, fra skole- og behandlingshjemmet, Hvidborg, til at komme og fortælle os om hjemmets historie og arbejdet dér.

Det var en meget interessant aften, vi fik en grundig orientering om arbejdet med de unge på hjemmet samt deres fritidssysler.

En aften, hvor der var stor spøgelyst efter Jørgen Christiansens indlæg.

Jørgen Christiansen viste også en spændende film om Hvidborg i begyndelsen af 1950'erne. Det var et interessant tidsspejlbillede, vi blev præsenteret for dér.

Hvidborg er i øvrigt en af de få ejendomme i Hvidovre, der i slutningen af forrige århundrede blev bygget til brug som lyst- eller sommerbolig.

Ved februar-mødet havde vi pensioneret skolebetjent Helge Hermod Jensen som taler.

Han fortalte humoristisk om sin barndom og læretid, og om hvordan han senere kom til Hvidovre som vejarbejder i den hårde tid i slutningen af trediverne.

Han beskrev livligt familiens mange boliger ikke mindst de mange år på Langstedgård.

Vi fik også et godt indblik i hans samarbejde med den første skolebetjent på Sønderkærskolen og om de mange år derefter. Cirka 30 tilhørere fik en festlig aften sammen med en god fortæller.

Ved vinterens sidste møde i marts var der samlet 50 medlemmer for at høre den forhenværende leder af Københavns Bymuseum, Steffen Lindvald, fortælle om udviklingen i området omkring Hvidovre.

Vi fik alt at vide både om gammelt og nyt på hans vandring fra Rødovre ud til stranden her i Hvidovre.

Vi begyndte efterårets møder i september, hvor pensioneret brandinspektør, Erik Hasemann, fortalte om sit liv og færden fra en spændende barndom langt ude på landet og en ikke mindre festlig skolegang på en landsby-skole på Lolland.

Efter uddannelse som tømrer og siden som arkitekt arbejdede han ved forskellige kommuner, før han kom til Hvidovre, hvor han efter mange år sluttede sin gerning som brandinspektør. Atter fik vi en god aften med gode tidsbilleder, som blev optaget på bånd. Der var cirka 35 deltagere denne aften.

Lokalhistorisk Selskab fejrede også Hvidovres 800-års jubilæum. Mødet i oktober måned var lagt på selve jubilæumsdatoen. I samarbejde med biblioteket

afholdt vi et stort offentligt møde med cirka 110 tilhørere i Medborgersalen, hvor arkivar Poul Sverrild holdt et stort og meget spændende foredrag om Hvidovre gennem tiden.

Det var godt, at dette møde blev holdt, således at jubilæet også blev set og hørt i det rette historiske perspektiv.

Ja, det siger jeg, for Lokalhistorisk Arkiv havde også lavet et sæt fornemt oplysende plancher om Hvidovre, der stod i bibliotekets udlån.

Selskabet havde i fire dage folk siddende ved plancherne for at give oplysninger til interesserede og der var en del henvendelser til os.

Vores sidste møde her i denne måned havde forhenværende socialinspektør Ludvig Rasmussen som taler.

Ludvig Rasmussen er ikke født her i Hvidovre men har boet her næsten al sin tid.

Hans foredrag blev en festlig gennemgang af hans barndoms landsbygade, om leg og arbejde og om skolegang i Hvidovregade og på Kettevejskolen.

Vi fik mange festlige historier om forlængst afdøde borgere og om deres lige så forlængst nedrevne stråtægte huse i den gamle by. Sluttelig gennemgik Ludvig Rasmussen sin uddannelse og hvad han havde arbejdet med.

Selskabet havde i vinter arrangeret besøg hos fire trossamfund

her i Hvidovre. Det blev det helt store tilløbsstykke - vi var cirka 70-75 deltagere alle fire gange.

Vi begyndte i den gamle Hvidovre Kirke, hvor kirkens historie blev fortalt. Siden fortalte pastor Bjerregård om kirkens arbejde og om den evangeliske Lutherske lære.

Præstegårdens folk havde lavet et fint kaffebord.

Besøg nummer to var hos baptisterne i Broholmskirken.

Pastor Rune Mortensen fortalte om kirkens udvikling fra missionshus til det store, smukke og veludrustede kirkehus, vi ser i dag.

I kirkesalen sang forsamlingen et par salmer af Grundtvig, og pastoren fortalte os om baptisternes troslære. Til slut blev der stillet mange spørgsmål, som pastoren besvarede.

Den næste kirke, vi besøgte, var St. Nicolai Kirke, der er den katolske kirke på hjørnet af Hvidovrevej og Strøbyvej.

Det blev en stor oplevelse både at høre, hvad pastor Jørgen Eriksen kunne fortælle os om den katolske lære, og hvorledes kirken virkede.

Også her blev der serveret kaffe for os, og derefter blev der livlig samtale med mange spørgsmål til pastoren.

Jeg vil her gerne nævne selve kirken. Det er absolut et meget smukt hus tegnet af arkitekt Johan Otto von Sprechelsen.

Særpræget af ydre men indvendig meget smukt, hvor lyset kommer ind gennem høje smalle vinduer, og belysningen er rettet mod alteret og sakramentskabet.

I bogen "Danske Bykirker" har kirken fået en stor og smuk omtale med billede af kirkens indre.

Det sidste besøg i rækken gjaldt moskeen i Kirkegade.

Særpræget og spændende - til daglig ingen stole til menigheden, der bedes liggende. Der er ingen udsmykning, men selve rummet virker hyggeligt i sin runde form.

Imamen gav os en fremstilling af islam og om den retning af denne, som moskeen tilhører.

Her måtte vi følge den gamle sætning: "drag dine sko af, det er et helligt sted, du besøger". Der er grund til at sige alle fire kirkesamfund hjertelig tak. Disse besøg gav mod til at arrangere nye besøg, som jeg har nævnt.

Men de fik ikke samme store tilslutning.

Lørdag den 27. september aflagde selskabet besøg på Byhistorisk Samling i Lyngby. Trods det gode vejr var der kun mødt cirka 10 medlemmer, som imidlertid fik et hyggeligt møde med den stedlige arkivar, Jeppe Tønsberg.

Han fortalte om Lyngbys interessante historie og i særdeleshed om Friboes Hvile, stedet,

hvor mødet blev afholdt. Det var et dejligt arrangement, synd at ikke flere var mødt op.

Selskabets seneste arrangement i denne række var den 7. oktober på Hvidovre Rådhus.

Vi havde regnet med, at det ville blive et tilløbsstykke, men kun cirka 20 medlemmer mødte. Til gengæld fik vi en dejlig aften med borgmester Inge Larsen, der viste rådhuset frem og sluttelig bød på en forfriskning i rådhusets kantine.

Her hyggede vi os et par timer, inden vi gik hver til sit.

Jeg kan allerede i aften oplyse jer om vinterens arrangementer. Vi begynder den 19. januar, hvor historikeren og forfatteren, Hanne Engberg, kommer og holder foredrag om skolemanden Kristen Kold. Denne aften vil vi synge efter højskolesangbogen, det gør vi med musikledsagelse og forsanger.

Hr. Kold virkede i sit skolearbejde sammen med Grundtvig, og det vil derfor være hans sange, der indgår i aftenens sangprogram.

I februarmødet kommer pensioneret skoleinspektør Av.Aa.Sørensen, en kendt lokalhistoriker og fortæller om arbejdet med lokalhistorie.

Til marts kommer arkæologen Eva Hansen og fortæller om dette års udgravning af den gamle landsby i Avedøre.

Bestyrelsen har ligeledes beslut-

tet, at vi skal besøge to institutioner her i kommunen vinter. Jeg har derfor rettet henvendelse til socialinspektør Grethe Olsen angående besøg på plejehjemmet Krogstenshave med tilhørende beskyttede boliger og andre faciliteter.

Det andet besøg bliver i den nye Avedøre kirke med dertil hørende lokaler, hvori der arbejdes med såvel menigheds som ungdomsarbejde.

Dato og klokkeslet til disse vil senere blive meddelt. Vi vil gøre disse arrangementer åbne for alle på linie med sidste vinters besøgsarrangementer.

Vi har også i år deltaget i fællesforeningens årsmøde, som blev afholdt i Fredericia. Det var et godt årsmøde med et spændende og nærværende program om indvandrere og gæstearbejdere.

Disse spørgsmål blev dygtigt belyst af gode foredragsholdere. Fredericia er jo en by, der fra starten havde mange fremmede, jøder, tyske håndværkere, reformerte, huguenotter m.fl.

Vi besøgte den jødiske kirkegård og den reformerte kirke i byen.

Jeg sagde sidste år, at jeg håbede, at vore nye arrangementer ville give vort selskab større udbredelse.

Det mener jeg, de gjorde, for cirka halvdelen af deltagerne ved kirkebesøgene var ikke vore medlemmer.

Det er derfor også glædeligt, at

vi har haft en fremgang på 11 medlemmer, således at medlemstallet nu er **238**.

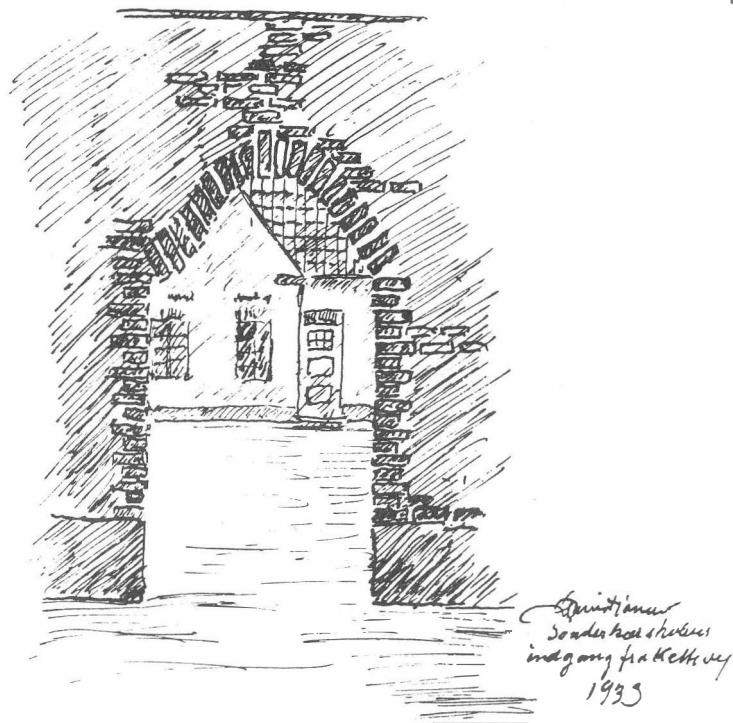
Men jeg vil alligevel opfordre alle til at gøre en indsats for at styrke medlemstallet. Hvis i bare hver tegner et nyt medlem, vil det være fint.

Det er ikke alene vor økonomi, jeg tænker på, men sagen, vor formålsparagraf, der siger, at vi skal udbrede kendskabet til lokalhistorien, må gå forrest i vort arbejde.

Til slut vil jeg takke bestyrelsen for godt samarbejde i det forløbne år. Ligeledes tak til bibliotekets sekretariat for god hjælp. Tak til Poul Sverrild og Arkivet for godt arbejde.

bag- siden

Blandt Hvidovres største historisk/topografiske kunstner, Lauritz Christiansens, mange efterladte tegnere og skitser, der findes på Lokalhistorisk Arkiv, har vi fundet denne lille penne-tegning fra 1933.

Tegningen viser indgangen fra Kettevej (nu Kettegård Alle) til skolegården. Portalen forsvandt i forbindelse med skolens senere ombygning og udvidelse.

PSv